

GAZETA TRANSILVANIEI.

Gazet'a ese de 2 ori: Mercuria si Duminec'a, F'oi'a, candu concedu ajutoriale. — Pretiulu: pe 1 anu 10 fl., pe $\frac{1}{4}$ 3 fl. v. a. Tieri externe 12 fl. v. a. pe unu anu séu $2\frac{1}{3}$ galbini mon. sunatória.

Anulu XXXV.

Se prenumera la postele c. si r., si pe la DD. corespondenti. — Pentru serie 6 cr. Tacs'a timbrala a 30 cr. de fiacare publicare.

Nr. 80.

Brasiovu 26/14 Octobree

1872.

MONARCHIA AUSTRO-UNGARICA.

Transilvania.

Distinctiune si recunoscintia!

Excellentia Sa Domnulu **Ladislau Vasiliu Popu**, Consiliariu actualu intimu de statu alu Maiestatei Sale imperatesci si presiedinte la curtea suprema judeciaria din Pest'a, fiindu inca la anulu 1863 judeciaru cu ordinea „Coróna de feru“ cl. II, in poterea statutelor ordin. acestuia, fú acum distinsu de Maiest. Sa imperatulu cu conferirea rangului de „Baronu“. „Fed.“ dice, ca propunerea nu s'a facutu prin ministeriulu unguescu, deacea diurnalele of. din Buda-Pesta au reprodu su scirea numai dupa publicarea of. in diuariulu imperatescu „Wiener Zeitung“. Diplom'a inmanuata e exarata in luxu si elegancia. Intre insemnele eraldice se afla 7 colnici, „Osten“ dice, ca ai Ardealului, si deasupra lor una acera (aquila) séu vulturu cu crucea in rostru.

Asteptamu una descriere fidela, pentruca, cu tóte ca chiaru si Verbótzsi dice: „Nobilis ille sit, sua quem virtus nobilitat“, totu-si vedemu, ca in Austro-Ungaria de ranguri suntu legate si influentie mai cu valóre, nefiendu inca nivelate clasele societatii; si natiunea romana din Transilvania a trebuitu se suferu ignorare in drepturile sale politice nationale, tocma pentruca in remnulu mai multu aristocraticu era lipsita de ómeni mai multi cu influentia valorósa, cari se lupte in fruntea natiunei, cum luptara contii si baronii maghiariloru cu Primatele lor in frunte neperterritu si neschimbatu in lupta. Romanii au in Bucovin'a 3 baroni Mustatia, Petrino si Vassilco, esti doi renumiti nationalisti si din luptele dietei bucovinene; Eudoxiu Hurmuzaki, fora eredi. In Ungaria avemu acum numai pe Exc. S'a d. metropolitu br. Siagun'a, si br. Nopcea cá magistru supremu de curte, lunga Maiest. Sa imperatésa, dela cari am asteptatu si asteptamu, cá in societate cu Excel Sa d. br. Ladislau Vasiliu Popu se-si intrepuna toti tóta influentia la curte, pentruca — si preste capetele impetriturule — natiunea romana se devine restatorita in drepturile ei politice nationale si inainte de tóte se i se adjudece dreptulu nedisputabilu de a i se deschide si ei unu palladiu de cultura nationale, una universitate si scóle agronomice-economice, industriali, tehnice, pedagogice de ambe sexe, celu pucinu pe cate au si maghiarii in limb'a lor in Transilvania, pentruca starea de adi, ignoratória cu totulu de cultur'a nationale romana, trebue se i remuse si pre Excel. Sale in aduncu consciintii, ca au suptu lapte dela peptu romanu, pentru care suntu deobligati a -si intrepune tóta influentia, cá se fia asemene stimatu si romanulu.

— Noi, cei ce cunoscemu rarulu devotamentu alu Excelentulu nostru barbatu distinsu catra binele si prosperitatea natiunei romane, tocma in diu'a de adi, in 26 Oct., aniversaria neuitatei dile, candu in 1863 sacr'a drépta a Maiest. Sale imper. si M. Principe alu Transilvaniei a binevoitu a sanctioná perfect'a egalitate de drepturi politico nationale pentru natiunea romana din Ardealu, la care opu au luptatu multu si in mare parte si Excel. Sa noulu d. baronu, simtimu una detorintia de fiésca si omagiale multiamita pentru innalt'a recunoscien-

tia, cu care Maiest. Sa, cu distinctiunea multu pretiutulu nostru barbatu, a binevoitu a ne mai trimitu una radia de sperantia, ca elementulu romanu la curtea inaltimei sale inca totu mai are reminiscientiele parintesci de nedeslipit'a credentia si lealitate, care va sucresce in mesur'a preinaltei apretiaru!

Ér' Excelentiei Sale ei uramu viatia indelungata, sciindu si fiindu convinsi, ca o va folosi pentru binele natiunei sale si a statului, cá mare patriotu si romanu devotatu; eara familiei si ereditorulu le optamu acea fericire, de care se bucura acum capulu lor, in consciencia s'a, ca luptandu si pentru binele natiunii in orice impregiurari cu nedeslipita fidelitate, afla si adi recunoscintia cea mai cordiale in generala bucuria a romaniloru, inaintea carora e atatu de stimatu!

Patru si trei-spre-diece Oct. 1872

serbatu in Naseudu.

(Capetu din nr. tr.)

Reverendisime Dle Vicariu, presiedinte alu comitetulu scolasticu!

Candu junimea studiós'a dela scólele romane din Naseudu vene acum'a a diecea óra cu capetele descoperite intre cantari si imnuri, inaintea acestui edificiu, carele cuprende in sene pre Reverendisima D-Vóstra, presiedintele acelei prea Venerabili corporatiuni granitiaresci, care se numesce: „Comitetulu administratoriu de fondurile scolastice granitiaresci din districtulu Naseudului“ — spre a-si manifestá a diecea óra atatu acelei Venerabili corporatiuni catu si Reverendisimei D-Vóstre capulu aceleia, si prin acestia inusur fundatoriloru instituteloru de invetiamentu din Naseudu, in simtiulu de reverentia, pietate si gratitudine ce-lu nutrimu in anemele nóstre catra aceliiasi, — nu potemu se nu ne aducemu amente de genezea acestei Venerabili corporatiuni si de toti prea Venerabili membri ali aceleia dela inceputu pana in presente.

Precum Rom'a, vechi'a nóstra mama, din pucine bracia, inse agere, crescú in modu inmensu prin virtute si dereptate cá si granunciulu de mustariu din S. scriptura in arbore grandiosu, — asiá se fondá si crescú si acésta venerabila corporatiune. —

Incatu ne este nóue cunoscutu, pre tempulu acel'a, candu póte altii nece nu visá de recastigarea aceloru midiolóce, din cari adi se sustien scólele din Naseudu, Ddieu ne destéptá vr'o cati-va barbati cu fortia spirituale catonca, din cari unulu: fericitulu Basiliu Nascu repausá in Domnulu, si a carui memoria fia neuitata, — ér' celialti, pe cari suntemu fericiti ali vedé in viétia, modesti'a nu ne permite se-i numimu, sciendu-i si asiá prea bene, — cari au veghiatu cu ochi de argu preste totu cursulu lucruriloru respective, pana candu sub presidiulu Rdss. D. Vicariu: Macedonu Popu, adi prepositu alu Capitlului din Gerla, se puse fundamentu stabile la acésta corporatiune venerabile, care apoi cu resolutiune si taria de spiritu romanu a produsu pana in presente acele efecte, de cari nu póte se nu se bucore din anema totu natulu romanu si omu benesemtoriu, si cari-i marescu pusetiunea-i demna inaintea lumei civilizate. —

Mari virtuti a desvoltatu dela inceputu si pana in presente acésta Venerabile corporatiune, intre greutati immense, si cene ar' cutediá a negá acést'a acel'a nu s'ar'a mai poté numi omu iubitoriu de dreptate si virtute. —

Dereptu care nu ve veti mirá Rssime, déca condusi de semtiulu de gratitudine si recunoscintia, comendate nóue in scóla de magistrii nostri, in considerarea meritelor si nespuseroru fatigia puse pentru scóle de acésta Venerabile corporatiune in frunte cu Rssm. D-Vóstra, — venimu si acum'a a diecea óra, nu din formalitate, ci din anema miscati, in presér'a dilei onomastece a gloriosulu Domnitoriu Franciscu Iosefu I, — de a aduce Rssm. D-Vóstre si prin D-Vóstra acelei Venerabili corporatiuni si fundatoriloru cele mai adunci multumite si apretiuiri, urandu dela Domnulu tariei si alu poterei, cá braciulu lui prea potente se umbreze totu deun'a preste mentile membriloru corporatiunei Venerabili, cá condusi totu cá si pana acum'a de acél'asi spiritu patrioticu, se-si inderepte si de aci incolo cu aceeasi taria de feru lucrurile salutari si spre mai departe inmultire si prosperare a instituteloru de invetiamentu si crescere romane in districtulu Naseudului, si dicundu din anema noi odraslele tenere ale aceloru institute, atatu membriloru acelei Venerabile corporatiuni catu si Rdissimei D-Vóstre unu de trei ori „se traiésca“! la multi ani spre marirea gloriei gentei romane. (!!!)

La care raspunde Rdss. d. Vicariu multiamindu junimei pentru semtiulu de recunoscintia aretatu catra comitetulu scolasticu, aducundule amente, ca gratia Maiestatiei si sacrificiale cele enorme ale locuitoriloru din districtu, si ustenelele comitetului, i provocu la activitate neintrerupta. —

Dupa acestea intre urari „se traiésca dlu presiedinte alu comitetului“ intorcunduse junimea studiós'a la gimnasiu dupa unele piese esecutate, se departá la ale sale. —

In 4 Oct. la 9 óre fú s. liturgia pontificandu Rdss. D. vicariu: Gr. Moisilu si profesorii preuti; si asistandu tóte corporatiunile din Naseudu, dupa care in sal'a gimnasiale rosti directorele gimnasiale Dr. Ioane M. Lazaru unu discursu acomodatu „despre insemnetatea scientieloru in genere si in specie a filosofiei,“ indemnandu si provocandu junimea la imbraciosiarea catu de caldurósa a scientieloru, déca vré cá natiunea romana inca se aiba ceva pondu in concertulu natiuniloru pamentului. —

Urmara apoi declamarile esecutate de studentii gimnasiali, a unoru bucati alese din clasicii limbiloru propuse in gimnasiu; la cari publiculu aratá placere. —

In urma la multumit'a data de directorele gimn. tuturoru participantiloru la acést'a festivitate, raspunde Rdss. d. Vicariu multiamindu corului profesoralu pentru energi'a aretata pana acum'a in creșcerea si instruirea junimei, si imbarbatandu junimea la imbraciosiarea scientieloru, le aduce a mente se nu-si uite si de mam'a lor natiunea romana intre ori si ce impregiurari. —

Sér'a a fostu unu balu frumosu, si venitulu curatu s'a destinat pentru scolarii meseri in casu de morbu. —

Astufeliu s'a terminatu diu'a de 4 Octobree. —

Memoria fericitului Ioane Marianu.

Altu momentu insemnatu, raru si de multu doritu se celebrã in 12 Octobre a. c. in Naseudu, adeca: „desvelirea si sentirea monumentului dedicatu de amici memoritoriului fostu Vicariu si directoru alu scoliloru presente din districtulu Naseudului Ioane Marianu.“

Conformu programei statorite de comitetulu Marianu sub presidiulu M. S. D. Ioachim Murresianu, la 9 ore tôte corporatiunile din Naseudu impreuna cu junimea studiôsa asistara la s. liturgia celebrata de R. d. d. Vicariu Gregoriu Moisilu si mai multi preuti din locu si giuru; dupa care procesiunea impreuna cu junimea studiôsa, corporatiunile respective si una multime de poporu (erã in marturia) intre sunetele campaneloru si cantariloru besericesci se suira cu totii pre cemeteriulu numitu comora, la locul mormentului lui Marianu, unde este locatu monumentulu. —

Aci d. profesorulu gimn. Maximu Popu in una cuventare bene nemerita desvolta publiculu insemnatatea momentului si caracteristicile principali din vietã lui Ioane Marianu consideratu cã preutu, vicariu si omu de scola, — invitandu pre toti amici si cari pretiuescu prestatiunile lui Marianu, se asiste cu pietate adunca la santirea monumentului aceluia.

Aci vedui ochii amiciloru lui Marianu pleni de lacrimi! —

Si cu acestã desvelinduse monumentulu celu frumosu, Rds. d. Vicariu Gregoriu Moisilu impreuna cu preutii ccelebranti indeplenesce dupa prescripatele besericesci santirea monumentului si rogatiunile inmormentarei; multumindu in termini alesi publiculu si amiciloru pentru osteneã pusa si onorea data lui Ioane Marianu, si urandu cã geniulu aceluia se nu piera nece candu din sufletulu locuitoriloru districtulu Naseudu, cã asiã se pãta figurã cã fii ai unei natiuni luminate, dupa cum a voitu fericitulu Ioane Marianu se fia fii districtulu Naseudu, si natiunea romana. (!!!)

Si cu acestea intorcunduse procesiunea la beserecã catedrala in ordenea de mai susu intre sunetulu campaneloru si intre cantari, se terminã acestã fastivitate rara, alesu si de multu dorita. —

Speramu ca comitetulu Marianu, carele dupa mai multe greutati a efectuitu aceea ce au doritu amici si oferitorii, si va dã silintiã cã se se compuna catu de perfectu si biografiã lui Marianu, carea apoi se se publice prein foile publice ori in altu modu. —

Si cu acestea ne curmãmu sirurele cu cuventele esite din anema sincera:

Lauda voue amiciloru lui Ioane Marianu!

Lauda si multumita comitetulu Marianu!

Gloria si nemorire inaintea posteritãtei, fie: Ioane Marianu!

Tie repausu si fericire eterna, carele pana in ultimã respirare ai iubitu atatu de tare poporulu romanu, si ti ai datu tãta silintiã alu luminã si desteptã!

Fia-ti tierenã usiãra si numele neuitatu!

Naseudu in 13 Octobre 1872.

Uuu reveritoriu alu lui
Ioane Marianu.

Cuventarea deputatulu Parteniu Cosmã

rostita in camerã Ungariei la 11 Octobre 1872.

(Urmare.)

Preste totu onorabil. camera! nationalitãtile patriei nostre, cari nu concedu cã in patriotismu se le intrãca nimene, cu parere de reu esperiãza, cumca acestã cestiune prea-ponderosa, nu se studiãza si manuesce cu acea conscientiositate si seriositate, ce privindu ponderositatea ei aru meritã, si de multe ori i-se atribue directiune si scopu cu totulu de alta natura, de catu celu adevratu; ma acei-a nu o pricepu si neci ca voiescu a o pricepe, o declara

de o cauza a carei deslegare aru involve cele mai mari pericle pentru patria, candu d'in contrã a adevratulu periculu pote urmã numai d'in amenarea deslegarii, si d'in nemultumirea ce naturalmente produce deslegarea gresita a cestiunei.

Aici in camera inca forte adese ori, dera mai cu sãma in diurlistica atatu partitele, catu si singuratecii neintreruptu facu capitalu politicu d'in cestiunea nationala, cele mai sincere si mai nevovate pretensiuni nationali tendentiosu sãu fara tendintia se mistifica si se marchãza de antipatriotice, aspiratiunile cele mai sante purcese d'in sentiulu de conservare propria, si nutrite pentru scopuri culturali, forte adese se timbrãza de atentatu in contrã unitãtii nationali si in contrã intregitãtii patriei si apoi firesce se pornesce resbelu formalu in contra nationalitatitoru.

Partitele formalmente se infrica unã pre altã cu nationalitãtile, si vai de acea partita, carei-a d'in convictiune politica s'aru alaturã nationalitãtile, cãci acea partita ipso facto devine suspiciosa, patriotismulu acelei-a cade sub intrebare.

Omeni recunoscuti de intielepti („se audimu!“ vivace) ma chiaru barbati de statu nu se sfiescu a motivã cu cestiunea de natiunalitate si cu espiratiunile natiionali chiaru si imposibilitatea infiintãrii armatei separate, si sustinerea legii electorale transilvaue, carea se sufera pana in diuã de asta-d, spre rusinea secululu nostru si spre scandalisarea sentiulu constitutionalu.

Si aci, me rogu de iertare, inse nu potu intrelasã a nu dã espressiune sentiulu dorerosu, ce mi a casianatu chiaru eri dialogulu escatu aci in camera intre prestimatulu conducatoriu alu stangei estreme d-lu Ernestu Simonyi si d. ministru-presiedinte asuprã a nationalitatitoru. Cum se lepeda fiacare de nationalitati! Neci unulu nu voiã se le primãsca, fie care se aperã de ele, respingundu de la sine veri-ce solidaritate cu nationalitãtile. Si acestã comedia s'a jocat publicu aci in camera.

Intrãstfelu de impregiurari — me rogu de iertare — dër' de felu n'are dreptu a se mira nimene, cumca acei deputati nationali, cari se pretiuescu pre sine, cari tocma asiã sunt mandri de nationalitatea loru si cunosc, si demnitãtea loru de omu — cã veri-cari altii — preferu a se isolã si a remanã bucuros in clubu separatu, de-si pucini la numeru, ca-ci acolo celu pucinu sunt siguri cumca nimene nu-i considera de tradatori de patria neci de lingusitori.

Dupa astfelu de tractare intrãdeveru se mira omulu, ca se mai afla deputati nationali carora-a nu li este rusine a mai remanã pre bancele de (oho! oho! in drãptã) Da da! pentru-ca atatu inainte de dieta, catu si acum mai cu sãma d'in acea parte au venitu imputarile.

Acestu-a, este on. camera, lucru dorerosu inse adevratu si potu dice cumca astfelu de procedura neci candu nu pote conduce spre bine, insi-si acei-cari fabrica frasele, insinuatiunile acestea — mai pucinu credu in veritatea loru, dorere inse, cum ca candu le respandescu nu cugetu cata stricatiune si dauna facu casei comune a patriei prin tendentiosele loru insinuatiunei nedrepte.

Dër' apoi legionulu notabilitãtilorn merunte ce mina nedescabila au descoperitu in cestiunea nationalitatitoru!

Fia-care notabilitate incepetoria d'in acestã dieta se nesuesce a depune esamenulu de maturitate, si li succede de minune! pentru-ca in diuã de asta-di acestã este bucatã cea mai profitabila. Este de ajunsu cã omulu se lapede dela sine nationalitãtile cu indignatiune, si cu unu pathosu mare in nesce termini esaltati, pre vechi acumã ce e dreptu, inse totu-si ascultati cu placere, se injure pre nationalitati, precum in diurnalistica, asiã si in camera, cã numai de catu se fia aplaudatu, incuragiatu, si renumele de scrietoriu respective oratoru se silu considere de intemeiatu!

On. camera! Placa a-mi crede, cumca acestã procedura nu este buna, nu este neci justa, neci

ecuatabila, neci convenabila, si de o-amu si urmatu pana acumã, aru fi tempulu cã se o curmanu.

Aru fi tempulu acumã cã asiã se privimu, si asiã se pricepemu lucrulu, precum elu intrãdeveru este!

Toti suntemu cetatiani unei tiere poliglote; apoi si camerã acestã se cuvina se fia ogliudã fidelã a tierei.

Se nu ne consideramu deci de reprezentãtii numai ai unei nationalitati, ce a toturoru nationalitatitoru d'in patria, cari au concursu cu votulu loru la alegerea nostra si cari la olalta locuiescu patriã, si causele nostre comune nationale se le deslegamu cu sange rece, cu incredere reciproca si cu sinceritate astfelu, cã faptele nostre legislatorice patriã intrãga se le primãsca si remunereze cu multãmãta, si cã se nu se mai pota aflã omu cu minte sanetosa in patria, care se se considere de fiu vitregu alu acelei-a, ca-ci patriã numai atunci va fi deplinu fericita, candu toti fii ei voru fi fericiti.

Atatã de asta data despre causã de nationalitate, si inca dora si atatã a fostu pre multu.

Se mai vorbescu ce va si despre referintiele Transilvaniei? Ore dupa cele spuse aci in camera, in sesiunea trecuta, cu ocaziunea desbaterei legii electorale, si dupa cunoscutã dechiaratiune a prestimatulu condeputatu Col. Ghyczy — mi ar mai fi iertatu a presupune, cumca s'aru mai aflã in camerã acestã, ma chiaru in patriã intrãga capu cugetatoriu, omu care se ingrigesce de sortea patriei sale si se nu scia, cumca in Transilvaniã este mare neindestulirea la majoritatea locuitoriloru tierei, si cumca acesta nemultumire este deplinu justificata, celu pucinu prin impregiurarea, ca pentru acea tiere nefericita totu se sustiene inca una lege electorala, remasitiã d'in tempulu feudalismulu, una lege ce si-bate jocu de majoritatea locuitoriloru.

Ba! celu pucinu despre acestã camera nu mieste iertatu se presupunu acestã, pentru-ca sciu, cumca totu omulu este convinsu, si eu constatatu numai pre scurtu, ca acestã este acum a douã dieta, la care romanii transilvaneni nu voiescu se partecipe si nu participa.

Eu in asta privintia nu potu fi de una parere cu d. condeputatu Gozmanu, care dice ca despre acestã n'are scire.“

Acestã, dupa mine, este unu conceptu gresitu. Omulu nu numai despre aceea are scire, despre ce a capetatu relatiune oficiosã, ci unu omu publicu trebue se aiba cunoscintia despre tote acelea, ce in tote dilele ni producu organele de publicitate. — Despre acestã tierã intrãga, ba chiaru si tierelã straine au scire, numai d. Gozmanu nu (sic!).

Dër' neci in alta privintia nu potu fi de accordu cu d-lu Gozmanu, d. e. candu dice ca: „aceea ca romanii d'in Transilvaniã nu sunt aici, nu este nici unu reu, pentru-ca aici suntemu noi destui.“

Acestã pote ca-i place dsale, si pote ca place si altoru-a, Unui-a, pentru-ca venindu romanii transilvaneni aici, negresitu aru trebui se li ceda locul ocupatu, altui-a, pentru-cu dora se teme, ca atunci aru fi pre mare concurintiã la impartirea remuneratiuniloru.

Eu inse, on. camera! pre care nu me conduce interesu egoisticu, ci interesulu patriei comune, sum d'in contra convinsu, cumca da! este reu forte mare acelu-a, candu majoritatea unei tiere nu este multumita cu aceea, ce si pentru dinsã se numesce constitutiune, si cu osebire aelu reu este considerabilu atunci, candu elu cã si in casulu presinte este pre deplinu justificatu; si eu sum de parerea, ca se se esamineze causã, sorgintelã reulu si, descandu-se catu mai cu graba, se se vindece reulu, ca-ci cu catu va prinde radecine mai adunci, cu atatu va fi mai cu greu de stirpitu.

Stimatulu guvernulu inca are cunoscintia despre reulu acestu-a, si eu constãtez cu placere, cumca di diurale si d'in informatiunii private am scrie, ca aru fi si inceputu nescari pasi pentru incetarea reulu: — ca-ci dnulu ministru presiedinte, in caletoriã sa intreprinsa inaintea alegeriloru dietali

prin Ardélú, s'a pusú in atingere cu cati-va barbati mai de influentia ai romanilor si, precum am intielesu, li-ar' fi si datu ocaziune cá se si precisese si puna pre chartia dorintiele si, precum se vorbesce, aru fi acuma in posesiunea dnei sale unu quasi-memorandu, inse asie se vede, cum-ca dlui ministru-presiedinte atatu i-a venitu de bine passivitate romana transilvani, in catu numai chiaru d'in simpatia catra dinsi s'a pusú si densulu in passivitate facia cu romanii.

Onorab. Camera! Cestiunea Transilvaniei este una parte speciale a cestiunei nationale, celu pucinu pentru noi Romanii, si d'in asta cauza ne-amú sentitu detori a o substerne in camera in legatura cu aceea.

Dè Ceriulu, cá pasii nostri se aiba resultatu salutaru pentru patria! Dè, cá se pricepemú odata, cum-ca inimicii patriei nu sunt d'a se cercá in intrulu, ci afara de marginele ei, si cum-ca in contra acelu-a, de cea mai sigura aliantia potemu considerá aliantia nostra interna, pacea interna si multumirea publica. Dè ceriulu, cá se ajungemu si aceea, cá toti se fimu petrúsi de adeverulu, cum-ca de sunt in lume doue elemente, aviate unulu la altulu, ntunci acele sunt de siguru elementulu romanu si celu magiaru, pentru ca acestoru-a ins'asi provedint, a atuncii' candu le-a asediatu langa olalta intre braciele de ferru a doue natiuni gigantice, li-a aretatu totu odata si calea, pre carea purcediendu, in contielegere fratiesca, dandu mana de ajutoriu reciprocamentu unulu altui-a, voru poté subsiste a deveni tari, d'in contr'a unulu contr'a altui-a, dirimandu unulu poterile celui-a-laltu, irresistibilu si negresitu ambele voru deveni victim'a molochului!

Recomendu emendamentulu nostru atentiunei on. camere si o rogu pentru acceptare.

Dela diet'a Ungariei.

In siedi'ia din 11 Oct., dupa une curente si alte fora mare interesu pentru noi, venindu ordine dilei si primiduse proiectulu de adresa ala comisiunii, incepú desbaterea speciale si se primira alincele dela 1—8.

La alinea 9, cum scimú D. Parteniu Cosma presentá amendamentulu publicatu, cá se se intercaleze dupa alinea 9, inca acele doue, despre resolvarea cestiunii de nationalitate si regularea referintieloru Transilvaniei. Dupu discursulu d. Cosma reportatoriulu comisiunii Fr. Pulszky abservá ca emendamentulu nu incade in caprulu adresei, apoi se scóla:

D. Demetriu Bonciu si respinge incriminatiunile desu repetite, ca dora romanii aru speculá la ruin'a statului ungurescu. Nationalitatele si in specie romanii sciu, cá salutea lorú au de a si-o cautá numai in acestu statu, in intielegere si unire cu ungurii; inse afara de legaturele patriei romanii se tienu de una nationalitate, sunt fi unei natiuni, carea nu vre a-si vedé violate interesele sale cele mai vitali. In fine si d-sa recomanda emendamentulu spre primire. (Discursulu dlui Bonciu inca lu vomu publicá intregu Red. F.)

Cu tóte acestea inse majoritatea absoluta a camerei primesce alinea 9., ér' emendamentulu deputatiloru nationali romani, care a fostu spriginitu afara de cei subscrisi, numai de Mileticu, Masimovicu si Cséry, — lu respinge.

Alineele 10—18 se primescu nemodificate. La alinea 19. croatulu Ziveovicu face propunerea, cá in locu de „si spre implinirea unei dorintie vechie si legali a tiereloru ce se tienu de coron'a unguresca“ se se puna „si spre implinirea unei dorintie vechie si legali a Croatiei, Slaveniei si a tiereloru etc.“ — Propunerea acest'a spriginita fiindu si de Deák, se primesce. Cele-lalte alinee inca se primescu fara modificatiuni si astfelu adresa se preda lui Lónyay spre a o presentá Maiest. Sale.

Urmeza la ordenea dilei proiectulu de resolutiune alu lui Nicoliciu, relativu la ajutorarea po-

poratiunii d'in tieniturile de mai multe ori inundate.

Ministruulu de fincie, Kerkapoly, nu pote acceptá propunerea lui Nicoliciu. Asemene mesure, cari colidu cu legea nu se potú introduce prin unu concludu alu camerei. ci éra-si prin lege; dreptu aceea d-sa formuleza urmatori'a propunere: Camer'a tea actu despre reportulu ministruulu de fincie, relativu la incassarea contributiunii in tieniturile inundate si totu-odata lu insarcineza, a dá — sub conditiuni corespundietorie — unu imprumutu comitateloru Timisiu si Torontalu, la casu candu aceste a aru voii se faca unu imprumutu spre a ajutorá pre locuitorii deveniti prin inundatiuni la sapa de lemuu.

Nicoliciu si-retrage propunerea sa si astfelu se primesce a ministruulu de fincie. Siedi'ia se redica la 2 ore.

Teaca in 19/10 1872.

Inca in decursulu lunei lui Aprile 1872 am prenumeratu prin Post'a din Teaca pre „Propaganda“ tramiteendu banii conformu anuntuluului la redactiunea Del' Tempo in Venetia. —

Dupa ce inse „Propaganda“ nu mi s'a tramisa, — am reclamatu, pe cea am capetatu respunsu, ca sum'a tramisa de mine intru adeveru s'a primitu, — ci eu cu tóte estea pana acuma nu primescu Propaganda; din care cauza debe se presupunu, ca Propagand'a numai decatu dupa inviarea ei a apusu, — din care cauza reclamu, cá in casu, déca intru adeveru „Propaganda“ existe, se mi se tramita, — la din contra cu durere debe se me esprimu, ca-mi pare reu pentru apunerea ei, — cu tóte estea pentru bani nu facu pretensiune, — ci asiú dori, cá „Prapoganda“, se reinvia, — ca-ce principalele ei suntú universale, si necesse pentru fiesce care Latinu. —

Totu cu acésta ocaziune rogu bonitatea Onoratei Redactiuni se bine voliésca am concede, cá se me potú adresá catre cutare Domnu din Blasiu, care a avutu bonitate a se adresá catre meno prin una epistola scrisa cu litere cirile séu ciocoliesci, — si din care eu, din cauza, ca nu cunoscu acea literatura, nici macaru unu cuventu nu am potutu decifrá, — si neci ca asiú sci, ca mi se tramise din Blasiu, — decumva stamp'a postale nu mi aru documentá acésta. — Deci eu provocu pe acelu Domnu, care a avutu bonitate a se adresá catra mine prin acea epistola, proclamatiune, séu resnetu, cá se bine voliésca ami scrie cu litere latine séu romane cuprinsulu acelei epistole, — ca-ce la din contra eu nu sciu ce e cuprinsulu aceleasi scrisori, — facundu totu una data cunoscutu, ca déca in 14 dile nu-mi va face cunoscutu cuprinsulu acelei scrisori, impreuna cu numele Dsale, — atunci eu voi asterne acea scrisóre asia precum am capetatu multu Venerabiluluu consistoriu in Blasiu. —

Pe aci s'au finitu tóte culesurile. — Resultatu e urmatoriulu: — Grau bunu, inse fórté pucinu. Unii de abia s'iau capetatu sementia. — De actu graulu classa prima metret'a de 20 cupe, se vinde cu 3 fl. 60 cr. v. a. — pucina ce este se vinde cu 2 fl. 80 cr. v. a. — Cucurudiulu multu, banu, frumosu, si s'a coptu bine, — metret'a se vinde cu 1 fl. 40—60 cr. v. a. — Mustulu pucinu, inse fórté bunu, — dulce pana la ingretiosiare, mai dulce cá celu din 1862. — Cu tóte este ei lipsesce electricitatea, — arata numai 15 grade, — qualitatea lui nu e apta spre tieneré indelungata, ca-ce nu l'a batutu brum'a, — din care cauza ei devine ingretiosiare. De altumintrelea se vinde védr'a de 8 cupe cu 2 fl. 50 cr. v. a. — Sementurile de tótna din caus'a secetii suntú fórté pucine, si rare. — Tempulu cá pretotindenea e fórté frumosu. — Imputiinandunise lucrulu campuluu vomu arangiá unu parastasu in beseric'a din comun'a Pincticu dupa spiritulu nemuritoriulu Avram Iancu!

Gregoriu Vitézu.

Cronica esterna.

ROMANIA. Una armata concentrata din tóta Romania in taber'a dela Sabaru tienú manevre cá una imagine de resbelu; in 27 tienú marea manevra si in 3 Oct. era concentrati la Tergulu-Vestei fóst'a capitale vechia a Romaniei, unde ex-cusat'a manevra ultima in chipulu urmatoriulu descriu in Monitoriu:

Manevr'a dela 4 Octobre esecutata de trupele concentrate sub orasiulu Tergu-Vestei.

Mercuri, la 4 Oct., a avutu locu a trei'a mare manevra esecutata de corpulu de armata concentratu; acésta manevra a avutu locu sub orasiulu Tergu-Vestei, in care trupele sosisera in diu'a de 2 Oct.

Corpulu intregu fusese cantonatu in modulu urmatoriulu:

Cele doue divisiu de infanteria chiar'u in orasiu. Reserv'a de artileria se cantonase la Viforata-Aninósa; éra reserv'a de cavaleria in Resvodu-de-Susu. Ariergard'a remasese in satulu Ulmi, la 3 k. de orasiu.

Populatiunea atatu a orasiuluu catu si cea de prin sate a primitu armat'a cu cea mai mare cordialitate; toti oficiarii si soldatii au fostu quartiruti; ei voru pastra multu timpú suvenirulu bunei ospitalitati ce au gasitu in acestu orasiu.

Pentru manevr'a esecutata se suposa, ca inamiculu stringundu de aprópe ariergard'a nóstra se afla in sér'a de 3 Octobre cu vedetele séle in presinti'a vedeteloru arier-gardei nóstre, care facundu din nou facia spre densulu redevenise avant-garda armatei retrasa in Tergu-Vestei.

Inamiculu parandú a se dispune a relua ofensiva in diu'a de 4, se ordoná in nóptea de 3 urmatoréle dispositii:

Avant-garda care se afla la Ulmi primesce ordinu a se retrage fara lupta indata ce inamiculu se va dispune a o ataca, ea trebue se -si acopere retragerea cu cavaleria sa sustienuta de bateria calarétia. Cele doue dividiu de infanteria iau una positiune defensiva inapoi'a riului Ialomitia; ele formeza doue tari colóne gat'a a fi aruncate pe puntele amenintiate ale orasiuluu. Reserv'a de artileria in positiune pe crést'a deluriloru, care domina valea, primesce ordinu a bate terenulu inaintea orasiuluu spre Ulmi si a bombardu satulu Serbi lipitu de orasiu, in casu ca inamiculu se vrea se se instaleze intr'insulu. Reserv'a de cavaleria inapoi'a Ialomitiei se afla gat'a in man'a comandantuluu superioru.

(Mai incolo lasamu ortograf'a Monitoruluu R.)

La orele 9, avant-garda atacata incepe retragerea sa, ea sosese sub oras la orele 10 si aci se pune la adapost inapoi'a unor santuri ridicade rapede pentru tiraliorii sei cari 'i acopere frontulu. Artileria sa la flancuri o sustine pe cand artileria din dél incepe a deschide focul inaintea spre a face grea inaintarea inamiculuu. Inamicul pare a voi sa parvina in oras prin partea sudest, dera fiind silit pentru acésta a face ua miscare cu aripa stanga a sa inaintea, este silit a se intari mai antaiu la aripa drépta, de acea el arunca antaiele séle colóne asupra partii orasuluu (sat) numita Serbi. Acésta parte este imediat bombardata de artileria de la monastirea Déluluu, pe cand divisiu Racovitia, trecend Ialomitia, gonesce pe inamc inaintea sa. Acésta miscare se esecuta sub ochii Mariei Séle, care dirigéza in persóna operatiunea. Artileria divisonara pe malul stang al Ialomitei complectéza efectul artileriei din deal si colónele acoperite de tiraliori traverséza Ialomita si sa dirigéza rapede spre bariera Ulmi, unde avant-garda resista inca. Divisiu Cernat traverséza orasulu perpendicular Ialomitii si sosind in partea Sud-Est unde se afla fortificari vechi, brigada Opran se retranséza inapoi lor pe cand brigada Dimitrescu, esind din oras, esecuta ua miscare ocolitóre cu aripa dreapta inainte resemata pe tóta artileria divisonara, spre a rabaté pe inamic spre Ulmi. Majorul generale, se afla in acésta parte a campulu de manevre.

La aripa stanga, divisiu Racovita a sosit la extremitatea orasuluu (Serbi), in momentul cand avant-garda fusese silita a se retrage asupra orasulu abandonand santurile ridicade; aci avusesse loc ua sarge a reservei de cavalerie adusa in graba si asverlita inaintea frontuluu avant-gardei spre a impedita pe inamic de a profita de avantajulu ce dobindise Divisiu Cernat, la aripa drépta a mers mersu inaintea luptand continuu; brigada Opran a abandonat fortificarile cand inamicul amenintat tare pe aripa incepuse a slabi; ea impreunandu-se cu brigada Dumitrescu desfasura bataliónele séle si linia acestei divisiu sosese la inaltimea loculuu avant-gardei, aripa stanga inamica fiind aruneata inapoi. In acest moment avant-garda reia ofensiva si resemat la drépta pe divisiu Cernat si la stanga pe divisiu Racovita, care se desfasura, asemenea formeza ua linie de 22 batalióne. Acésta linia inaintéza in buna ordine dand focuri pe batalióne, sustinuta de tóta artileria tutulor divisiilor Artileria din deal a inceat focul.

Miscarea se termina printr'un atac cu baioneta care determinu zdrobirea inamiculuu.

Divisia de cavalerie face apoi un atac risipit pe tota linia.

Dupa executarea manevrelor militare indrepta Domnitoriulu catra armata urmatoriulu:

Ordin de di.

Oficari-, sub-oficari, caporali si soldati.

Pentru antaia ora in Romania ua armata concentrata din tote unghiurile terei a executat manevre pe un teritoriu de ua intendere de peste 120 kilometri.

Legea din 27 Martiu a si produs din fructele seile; tote comunele au fost reprezentate la aceste operatiuni, adeverata imagina a resbelului.

Cinci-spre-dece dile de marsuri si manevre executate cu soliditate si cu acea anima care areta aptitudinea vóstra la arme, dovedesce ca téra póte compta ve voi.

Voi cei din armata de linia ve veti intróce in garnisónele vóstre si nu uitati ca suuteti scóla cea mare militara a patriei.

Ve multumesc, ascept si cer mult de la voi.

Dorabanti si calarasi, intorcendu-ve in comunele vóstre, spuneti parintilor si fratilor vostri ca Domnitorul este multumit de voi si ca taria terei consta in organizarea vóstra.

Déca armata permanenta este menita, mai cu séma, a forma cadrele, voi suuteti aceia ce dati masele.

Oficari, sub-oficari, caporali si soldati:

Iubiti disciplina, faceti d'intrensa ua religiune, indepliniti cu sntenia datoriile vóstre si téra recunosctória ve va bine-cuventa.

Dat in Tergu-Vestei, la 4 Octobre 1872.

Carol.

Astfelii fiii lui Marte in elementulu proparintescu! —

Romani'a, Serbi'a, Muntenegru, Dalmati'a si nationalii croati, precum si toti crestinii din Turci'a suntu desteptati de pornirile turce catra Muntenegru cu vro 80 mii fetiori, si se póte, ca caus'a orientale a ajunsu in ajunulu crisei, la care afara de Austro-ungaria si Bismark vre se faca pre nasiulu. — Destulu ca Muntenegru tramise la solulu rusu din Berlinu unu protestu in contra isgonirii din Scutari a agentulu seu prin turci, si cere cá selu comunice cu regimulu Germaniei, care cu Rusi'a -si au planele loru in orientu. — Turculu se afla in incordare si cu Serbi'a, ca-ce Portii nu placu, ca Milanu princ. Serbii vorbi in cuventarea de tronu cá unu severanu catra scupcina, si apoi turcii reclama extradarea fugariloru crestini din Bosnia, cari dupa conventiune, fiindu pe pamentulu serbescu liberi, serbii nu voru ai extradá. — Mithat pasia inse, fanaticulu turcu, care nu vrea a cresta nece unu poporu ce-si redicá capulu in Osmania, fu depusu si crisea sta inganata prin influinti'a rusa. —

In Belgradulu Serbiei esi la lumina unu diurnalu nou „Ujndinenie“, cu misiunea de a intruni toti slavii sudici; si diurn. ruse din Petruburg saluta cu simpatie acésta pornire. — Óre cifrele cele mari in bugete pentru armata nu contéza la nadusirea popóreloru in orientu, candu ar' da a se emancipa cá mature, fora amesteculu din afara, de sub jugulu semilunei, care nu se mai pote suferi. —

In Italia regele s'a vatamatu fórté pentru darea afara a principelui Napoleon cu fii'a sa si Thiers abia va poté compune acestu incidentu de afrontu pentru regele Italiei, si inca in momentele crisei orientale! —

Unareuniune filantropica nationala

ne striga cu tonu stentoricu se o scótemu din mórté in viétia, ca si ea ne va scóte.

In urm'a provocarii de multu facute in Gazeta, ne aflamu in stare a da una pornire de a se formá idea de una reuniune filantropica nationala; dér' publicamu mai antaiu:

„LIST'A

Binevoitoriloru DD. contribuitori la edificarea unei scóle-centrale romanesci in Sepsi St.

Georgiu (Secuime), unde Romanii din intregulu districtu „Trei-scaune“ suntu in periculu a-si perde limb'a si nationalitatea din caus'a lipsei de scóla romana! —

Din Craiov'a:

1. Dna Constantia Argentoianu nasc. Ototelesianu proprietaria 40 lei. 2. Ilie Tului Chetianu avocat 10 lei. 3. Pavelu Lazaru Ingineriu 10 lei. 4. Ioanu Bambacila Professore 10 lei. 5. Isidoru Selagianu Professore 10 lei. 6. Ioanu Fauru Profes. 10 lei. 7. Simeonu Michalescu Professore 5 lei. 8. Horea C, Olteanu, Copilu 5 lei. 9. Ioanu Teodorianu Tipegrafu 11 lei 75 bani. 10. Dionisiu Marcescu Functunariu 8 lei 25 bani. Din Órda: 11. Nicolau Sandru Proprietariu 11 lei 75 bani. Din Reginu: 12. Ioane Popu Maioru, Propriet. 10 lei. Sum'a 141 lei 75 bani. Séu 6 1/2 siese si diumetate napoleondori si unu galbenu austriacu.

Suntu rogate tote redactiunile a publica numele binevoitoriloru subscriitori.

Craiova 4/16 Sept. 1872.

Olteanu.

Acesti bani se afla in natura la subscrisul, pana candu se voru poté securu incorpora la fondulu cu scopulu respectiv, de se afla sub securu ingrigire; ér' altufeliu va constitui geneasa uniu fondu filantropicu pentru scopulu infintiarii acelei scóle, pentru care se cere neaperatu a se intruni unu comitetu filantropicu, care va lua asupra-si apostolico-nationalea misiune de a formá una reuniune filantropica romana, care se midiolocéca infintiaréa acelei scóle si dupa aceea se-si continue activitatea cá se ajute si se indemne prin ajutória date la infintiaréa de scóle romane si in alte locuri expuse desnationalisarii si lipsite de scóla romana!

Dumnedieu se inspire animele romane la acestu scopu filantropicu cu cea mai mare caldura si consimtire; ca-ce nemicu mai filantropicu, decatu a indemnna cu ajutória, si a porta grigia de desvoltarea romanulu celui parasitu si expusu capricieloru impilatérie si planuriloru de ai rapi limb'a. Natiunile cu sufletu in óse au reuniuni si propagandistice ramurite prin tote partile, cari luca pentru asimilarea altoru popóra mai adormite cu planuri faurite pe seculi inainte, pre candu suntu sirete deajunsu, a lati cosmopolitismulu si indiferentismulu intre popórele, ce intentionéza a le asimila odata, cá se le afle destramate pentru timpulu precalculata, si usioru de ale desnationalisa si incalca. — Romane!!! —

Amu vediutu contentulu si echoulu asemenei reuniuni, candu se serbase memori'a secularia a lui Schiller, amu vediutu si in miniatura cu serbarea memoriei marelui maghiaru Kazintzi, amu cetitu, ca atatu in Ungari'a, catu si in Romani'a se afla reuniuni ramurite pentru propagarea ger. si maghiarismulu si unulu fiacare maghiaru inteligentu e totuodata si propagandistu pentru latirea simpatiei catra limb'a si nationalitatea loru, ma si studiosii prin scólele loru sacrifica si agonisescu cu bani neofiti dintre pauperii de alta limba, cá propagandu ur'a si despretiulu limbei si a datineloru loru nationala, se se consacre a mari si glorifica totu numai ce e maghiaru. — Facia cu o propaganda cá acésta ajutata chiaru si din teusaurulu statulu, din care se facu scoli de totu felulu totu numai cu limba maghiara, natiunea romana cá atare din Ungari'a a devenitu cu totulu orfana, privindu la total'a ei ignorare nu numai politica nationala, ci si in punctulu culturai nationale: pre dreptu dér' solicitamu intrunirea tuturor romaniloru din lume la una societate filantropica pura nationala, care se imbrace apostolatulu de a provedé generatiunile romane ce succrescu, successive, cu scoli si cultura nationala si mai inainte de tote in acele parti, unde su mai expusi la desnationalisare séu brutatulu im-

petu de a-si parasi natia si relega mantuitória viétii ei. Aseptamu unu echou, unu resnetu la acestu simtiu piu filantropicu, pana atunci se concurgem cu totii la infintiaréa scólei din Secuime! —

Redactorulu.

Varietati.

— Rss. d. Michaile Pavelu vicariulu Marmatiei e denumitu episcopu alu Gherlei. Drep-tulu alegerii e: non ens! —

— Princess'a Dora d' Istria (Ghica) dam'a cea mai admirata in seculu presentu dupa sublimela ei calitati spiritali, fu denumita de reuniunea dame-loru eline din Atina pentru crescerea sexului frumosu de presiedenta de onóre. — Damele romane cu reuniunile loru faciu Romani'a pasi imbucuratori in crescere. In Austro-ungaria inse, Reuniunea fem. rom. se pare, ce e pre pasiva, tocma atunci, candu impregiurarile crescerii sexului femeninu in Ungari'a pretendu cele mai fine, mai incordate impulpari, spre a pune la cale cu poteri unite si incordate, cá din lips'a instituteloru de crescere nationale pentru partea femeiesca se nu mai remana expuse a -si renega suvenirile nationali prin institute de limba si aspiratiuni straine, ci se -si intemeze unu institutu de crescere mai inaltu nationala, pentru care se nu lase necercatu nemic'a, batendu ele si la usile regimulu si pana la tronu, pentrucá se fia, ajutate la drepta acésta aspiratiune, ca-ce si damele nóstre romane contribue la tesaurulu statulu cu barbatii, cá si cele maghiare, carora statulu le fundéza institute de crescere nationali, cu tote, ca romanii póta sarcinele cele mai mari in Transilvani'a. —

— (Reunire.) In 9 Sept. reuniunea de lectura a junimei romane din Blasiu reincepu siedentiele, ocupandu locul de presiedente d. prof. I. M. Moldovanu si constituinduse. Societatea edá si o fóia intre sene cu titlu: „Filomela.“ Ne bucuramu de nisuintiele la cultura a junimei studiése, ca-ce in ea ne e speranti'a, ca bine pregatita va sci continua lupt'a pentru prosperitatea culturai nationale si scóterea valórei ei pe scen'a politica, unde adi se afla in posceniu ignorata. Macte animo!

— In 19 Oct. sa constituitu universitatea din Clusiu sub comisariatulu Cont. Miko, depunendu profesorii juramentu, apoi-si alesera decani: la facult. juridica Dr. Gustavu Groiss, prodecanu Dr. Franc. Corbulu, la Medicina decanu Franc. Czifra, prodecanu Dr. Ant. Genersics, la filosofia Alex. Imre prod. Lud. Martinu, Samuel Brassai prorectoru si Aron Berde rectoru. Neci ca crésta maghiarii interesele culturai romanesci, tienete simpatia si amicitia! —

o casa mare

cu venitu, 2400 fl. v. a. pe anu, in Centrulu orasiulu Piatia teatrulu Nr. 315—401, cladiri bune, este a se vinde dein mana libera cu conditiunile arendatitiei, séu liberata de ele.

Cumparatorii se voru adresa la proprietariulu casei **Vasile D. Caracasiu**, cá vendietoriu liberu. 1—1

Cursurile

la bursa in 25 Oct. 1872 stá asia:

Galbini imperatesci	—	—	5 fl. 12	cr. v. a.
Napoleoni	—	—	8 „ 62 1/2	„
Augsburg	—	—	107 „ 10	„
Londonu	—	—	107 „ 70	„
Imprumutulu nationalu	—	—	64 „ 80	„
Obligatiile metalice vechi de 5%	—	—	69 „ 75	„
Obligatiunile rurale ungare	—	—	79 „	„
„ „ temesiane	—	—	78 „ 50	„
„ „ transilvane	—	—	77 „	„
„ „ croato-slav.	—	—	— „	„
Actiunile bancai	—	—	938 „	„
„ creditulu	—	—	329 „ 60	„